

Prístupnosť akademického prostredia na Univerzite Komenského v Bratislave (prieskum pre pracovníkov UK so zdravotným postihnutím)

Vyhodnotenie prieskumu

V r. 2014 sa na Univerzite Komenského v Bratislave (ďalej UK) rieši rozvojový projekt *Identifikácia bariér v prístupe k vysokoškolskému vzdelaniu na Univerzite Komenského*, ktorý bol schválený v rámci výzvy MŠVVŠ SR z r. 2013 v tematickej oblasti č. 4.

Jednou z aktivít projektu bol prieskum medzi študentmi UK so špecifickými potrebami zameraný na identifikáciu bariér akademického prostredia (bariéry fyzické, informačné, akademické, ...). Tento prieskum sa realizoval online dotazníkovou formou v marci 2014.

Na podnet niekoľkých pracovníkov UK sa dodatočne realizoval aj prieskum medzi zamestnancami UK so zdravotným postihnutím, v rámci ktorého dostali možnosť vyjadriť sa k podmienkam na svojom pracovisku a prispieť svojimi návrhmi k riešeniu problémov v tejto oblasti.

1. Metodológia

Prieskum sa uskutočnil v mesiaci apríl 2014 formou vyplnenia online dotazníka. Výzva na zapojenie sa do prieskumu bola rozposlaná prostredníctvom zamestnaneckých mailinglistov na viacerých fakultách/internáte. Distribuovať ju mali zástupcovia súčastí UK, ktorí sú členmi riešiteľského kolektívu projektu IBAR. O asistenciu pri propagovaní prieskumu boli požiadaní aj koordinátori pre študentov so špecifickými potrebami na fakultách UK. Informácia o prieskume bola zverejnená aj na webovej stránke *Centra podpory študentov so špecifickými potrebami UK* (<http://cezap.sk/akcie/pristupnost-akademickeho-prostredia-na-univerzite-komenskeho/>).

Dotazník pre zamestnancov bol anonymný, mal 48 otázok a skladal sa z 5 častí:

- A. Identifikačné otázky
- B. Všeobecné otázky
- C. Otázky podľa charakteru špecifických potrieb
- D. Stravovacie, knižničné a iné služby
- E. Komentáre

2. Charakteristika respondentov

Prieskum bol určený pre pracovníkov UK so zdravotným postihnutím. Na prieskume sa zúčastnilo 28 respondentov z rôznych súčastí UK. Z toho 6 respondentov neuviedlo žiaden druh zdravotného postihnutia, preto neboli zahrnutí do vyhodnotenia prieskumu.

Členenie respondentov podľa súčastí UK:

Súčasť	Počet
Evanjelická bohoslovecká fakulta UK	0
Fakulta managementu UK	0
Fakulta matematiky, fyziky a informatiky UK	2
Fakulta sociálnych a ekonomických vied UK	2
Fakulta telesnej výchovy a športu UK	0
Farmaceutická fakulta UK	2
Filozofická fakulta UK	5
Jesseniova lekárska fakulta UK	2
Lekárska fakulta UK	1
Pedagogická fakulta UK	0
Právnická fakulta UK	3
Prírodovedecká fakulta UK	4
Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta UK	0
Vysokoškolské mesto Ľ. Štúra Mlyny	1
Vysokoškolský internát Družba	0

Členenie respondentov podľa druhu zdravotného postihnutia (niektorí respondenti uviedli viac ako 1 druh zdravotného postihnutia):

- zrakové postihnutie - 4 respondenti
- sluchové postihnutie - 0
- telesné postihnutie - 8 respondenti
- chronické ochorenie - 8 respondenti
- zdravotné oslabenie - 4 respondenti
- psychické ochorenie - 1 respondent
- Iné - 0

3. Štatistické vyhodnotenie odpovedí

Uvádzame počty respondentov, ktorí reagovali na aktuálnu otázku.

Všeobecné otázky:

3. *Informovali ste zamestnávateľa o svojom zdravotnom postihnutí?*

- áno - 17 respondentov
- nie - 5 respondentov

4. *Používate pri práci kompenzačné pomôcky?*

- áno - 5 respondentov
- nie - 17 respondentov

Typy kompenzačných pomôcok: barle, vozík, okuliare

5. *Má Vaše pracovisko štatút chráneného pracoviska?*

- áno - 3 respondenti
- nie - 19 respondentov

6. *Využívate pri práci služby pracovného asistenta pre ľudí s ťažkým zdravotným postihnutím?*
- nie - 22 respondentov

Zrakové postihnutie (odpovedali aj respondenti so zdravotným oslabením/ kombinované zdravotné postihnutie)

7. *Webová stránka Vašej fakulty/ internátu/ pracoviska je pre Vás:*

- plne prístupná - 9 respondentov
- neodpovedalo - 13 respondentov

8. *Ak pracujete na fakulte, akademický informačný systém AIS2 je pre Vás:*

- plne prístupný - 6 respondentov
- čiastočne prístupný - 2 respondenti
- neodpovedalo - 14 respondentov

9. *Identifikujte, prosím, problémy, ktoré máte v zamestnaní v súvislosti so zrakovým postihnutím a nie sú uvedené v dotazníku, čo by ste z dôvodu svojich špecifických potrieb pri práci potrebovali, čo Vám chýba a pod.:*

- odpovedalo - 2 respondenti

10. *Navrhните, prosím, riešenia problémov, ktoré máte v zamestnaní v súvislosti so zrakovým postihnutím:*

- odpovedalo - 1 respondent

Sluchové postihnutie (ani jeden respondent so sluchovým postihnutím)

11. *V prípade, že ste nepočujúci/a, využívate pri práci služby tlmočníka (tlmočenie do posunkového jazyka, artikulačné tlmočenie) a ako často?*

- odpovedalo - 0 respondentov

12. *Kto Vám najčastejšie zabezpečuje tlmočenie?*

- odpovedalo - 0 respondentov

13. *Identifikujte, prosím, problémy, ktoré máte v zamestnaní v súvislosti so sluchovým postihnutím a nie sú uvedené v dotazníku, čo by ste z dôvodu svojich špecifických potrieb pri práci potrebovali, čo Vám chýba a pod.:*

- odpovedalo - 0 respondentov

14. *Navrhните, prosím, riešenia hlavných problémov, ktoré máte v zamestnaní v súvislosti so sluchovým postihnutím:*

- odpovedalo - 0 respondentov

Telesné postihnutie (odpovedali aj respondenti so zrakovým postihnutím/ kombinované zdravotné postihnutie)

15. *V súčasnosti sa v budove, kde pracujem, nachádza:*

- bezbariérový vstup do budovy - 5 respondentov
- rampa - 3 respondenti
- bezbariérový výťah - 4 respondenti
- bezbariérové toalety - 5 respondentov
- bezbariérový vstup do všetkých kancelárií/učební, v ktorých pracujem/vyučujem - 3 respondenti

- bezbariérový vchod len do niektorých kancelárií/učební, v ktorých pracujem/vyučujem - 3 respondenti
- bezbariérový prístup do knižnice - 5 respondentov
- bezbariérový prístup do stravovacích zariadení (jedáleň, bufety,...) - 5 respondentov

16. Žiadali ste niekedy o odstránenie niektorej z bariér v budove, kde pracujete?

- áno - 1 respondent
- nie - 6 respondentov
- neodpovedalo - 15 respondentov

17. Na koho ste sa so svojou žiadosťou obrátili?

- na dekana fakulty - 1 respondent
- neodpovedalo - 21 respondentov

18. Ako bola vaša žiadosť vybavená? Prosím uveďte:

- nebola vybavená - 1 respondent
- neodpovedalo - 21 respondentov

19. Na prepravu do zamestnania využívate

- vlastné auto - 5 respondentov
- prostriedky MHD - 4 respondenti
- neodpovedalo - 13 respondentov

20. Ak používate vlastné motorové vozidlo, potrebujete na prepravu do zamestnania využívať parkovacie miesto vyhradené pre invalidov?

- áno - 4 respondenti
- neodpovedalo - 18 respondentov

Ak áno, máte takúto možnosť?

- áno vždy - 2 respondenti
- nie - 2 respondenti
- neodpovedalo - 18 respondentov

Telesné postihnutie – na invalidnom vozíku (odpovedali aj respondenti so zrakovým postihnutím/ kombinované zdravotné postihnutie)

21. Sú v budovách, kde pracujete, adaptované WC?

- áno - 1 respondent
- len v niektorých - 1 respondent
- nie - 1 respondent
- neodpovedalo - 19 respondentov

22. Sú výtahy v budovách, kde pracujete, prístupné (aspoň jeden)?

- áno - 5 respondentov
- neodpovedalo - 17 respondentov

23. Vyskytujú sa v budovách, kde pracujete, nerovnosti terénu, ktoré Vás pri pohybe významne obmedzujú alebo ohrozujú?

- áno - 3 respondenti
- nie - 1 respondent
- neodpovedalo - 19 respondentov

24. Sú existujúce rampy/nájazdové plošiny v budovách bezpečné?

- nie - 3 respondenti
- neodpovedalo - 19 respondentov

25. Sú dvere v miestnostiach, ktoré často navštevujete, dostatočne široké a dá sa s nimi jednoducho manipulovať?

- áno - 2 respondenti
- nie - 1 respondent
- neodpovedalo - 19 respondentov

26. Využívate na presuny po budovách rovnaké trasy (chodby) ako ostatní zamestnanci bez špeciálnych chodieb, vchodov?

- áno - 3 respondenti
- nie - 1 respondent
- neodpovedalo - 18 respondentov

27. Je v areáli, kde pracujete, aspoň jedno stravovacie zariadenie (jedáleň, bufet) prístupné pre vozíčkarov?

- áno - 2 respondenti
- nie - 2 respondenti
- neodpovedalo - 18 respondentov

28. Je pri jedálni prístupné WC pre vozíčkarov?

- nie - 4 respondenti
- neodpovedalo - 18 respondentov

Telesné postihnutie – chodiaci (odpovedali aj respondenti s chronickým ochorením a zdravotným oslabením/ kombinované zdravotné postihnutie)

29. Sú vzdialenosti v budovách, ktoré pravidelne absolvujete v rámci svojich pracovných povinností, pre Vás zvládnuteľné?

- áno - 6 respondentov
- nie - 1 respondent
- neodpovedalo - 15 respondentov

30. Je podpora existujúcich zábradlí, ktoré môžete pri presune budovami využívať, pre Vás dostatočná?

- áno - 4 respondenti
- nie - 3 respondenti
- neodpovedalo - 15 respondentov

31. Sú v budovách, kde sa často pracovne pohybujete, nerovnosti (vrátane schodov), ktoré významne obmedzujú Váš pohyb?

- áno - 3 respondenti
- nie - 3 respondenti
- neodpovedalo - 16 respondentov

32. Identifikujte, prosím, problémy, ktoré máte v zamestnaní v súvislosti s telesným postihnutím a nie sú uvedené v dotazníku, čo by ste z dôvodu svojich špecifických potrieb pri práci potrebovali, čo Vám chýba a pod.:

- odpovedalo - 5 respondentov

33. Navrhните, prosím, riešenia problémov, ktoré máte v zamestnaní v súvislosti s telesným postihnutím:

- odpovedalo - 4 respondenti

Chronické ochorenie a zdravotné oslabenie (odpovedali aj respondenti so psychickým ochorením)

34. Identifikujte, prosím, problémy, ktoré máte v zamestnaní v súvislosti s chronickým ochorením, psychickým ochorením alebo so zdravotným oslabením a nie sú uvedené v dotazníku, čo by ste z dôvodu svojich špecifických potrieb pri práci potrebovali, čo Vám chýba a pod.:

- odpovedalo - 5 respondentov

35. Navrhните, prosím, riešenia problémov, ktoré máte v zamestnaní v súvislosti s chronickým ochorením, psychickým ochorením alebo so zdravotným oslabením:

- odpovedalo - 5 respondentov

Stravovacie, knižničné a iné služby:

36. Aký typ stravných lístkov Vám zamestnávateľ poskytuje:

- stravné lístky, ktoré platia len vo vybraných jedálňach UK - 8 respondentov
- gastrolístky, ktoré sú všeobecne platné v SR (Ticket Restaurant, Sodexo, DOXX, a pod.) - 9 respondentov
- neodpovedalo - 5 respondentov

37. Máte možnosť v areáli, kde pracujete, využívať stravovanie v jedálni/bufete:

- áno - 16 respondentov
- nie - 2 respondenti
- neodpovedalo - 4 respondenti

38. Keď požiadate, pomôžu Vám zamestnanci stravovacieho zariadenia v rámci UK pri výbere z jedálneho lístka a odnesení jedla?

- áno - 9 respondentov
- nie - 2 respondenti
- neodpovedalo - 11 respondentov

39. Máte možnosť v areáli, kde pracujete, využívať diétne stravovanie v jedálni/bufete:

- áno - 4 respondenti
- nie - 14 respondentov
- neodpovedalo - 4 respondenti

40. Máte záujem na pracovisku využívať diétne stravovanie v jedálni/bufete?

- áno - 12 respondentov
- nie - 6 respondentov
- neodpovedalo - 4 respondenti

41. Zabezpečujete si diétne stravovanie v zamestnaní sami?

- áno - 11 respondentov
- nie - 6 respondentov
- neodpovedalo - 5 respondentov

42. V prípade, že si diétne stravovanie zabezpečujete sami, máte možnosť si na pracovisku uskladniť potraviny v chladničke?

- áno - 17 respondentov
- nie - 1 respondent
- neodpovedalo - 4 respondenti

43. V prípade, že si diétne stravovanie zabezpečujete sami, máte možnosť si na pracovisku zohriať jedlo?

- áno - 13 respondentov
- nie - 5 respondentov
- neodpovedalo - 4 respondenti

44. Sú priestory fakultnej knižnice pre Vás fyzicky prístupné?

- áno - 17 respondentov
- neodpovedalo - 5 respondentov

45. Ak používate asistenčné technológie, sú informácie o službách knižnice pre Vás prístupné?

- áno - 8 respondentov
- neodpovedalo - 14 respondentov

46. Je knižnica UK, ktorú často navštevujete, vybavená asistenčnými technológiami? (napr. elektronická čítacia lupa, čítač obrazovky)

- áno - 5 respondentov
- nie - 1 respondent
- neodpovedalo - 16 respondentov

47. Aké iné služby by ste navrhovali, aby zamestnávateľ poskytoval v súvislosti s Vašimi špecifickými potrebami? (prosím uveďte):

- odpovedalo - 3 respondenti

Komentáre:

48. Priestor pre Vaše komentáre: Čo by ste navrhovali zlepšiť? (prosím uveďte):

- odpovedalo - 8 respondentov

4. Zhrnutie odpovedí podľa súčastí UK

Fakulta matematiky, fyziky a informatiky UK

- V jedálni/bufete nie je zabezpečené diétne stravovanie (celiakia), ale jedlo sa dá naskladať, až na polievky/ záujem o diétne stravovanie v jedálni/bufete.

Fakulta sociálnych a ekonomických vied UK

- Nie je vyznačené miesto na parkovanie pre invalidov;
- vzdialenosti v budovách sú pre osobu na berlách na hranici zvládnuteľnosti;
- zábradlie na schodiskách by malo byť po oboch stranách;
- pri vstupe do niektorých miestností je potrebné prekonať jeden či dva výrazne vyššie schody;
- vytvoriť priestor pre študentov/ zamestnancov UK s ťažkým zdravotným postihnutím, aby mali možnosť iniciovať zmeny smerom k prístupnosti akademického prostredia.

Farmaceutická fakulta UK

- Na fakulte chýbajú bezbariérové (adaptované) WC;
- akademický informačný systém AIS2 je len čiastočne prístupný;
- vyskytujú sa nerovnosti terénu, ktoré ľudí so zrakovým postihnutím pri pohybe významne obmedzujú alebo ohrozujú;
- podnet: zlepšiť komunikáciu vedenia s pracoviskami, odstrániť subjektivismus pri riešení problémov na fakulte.

Filozofická fakulta UK

- Takmer všetky dvere v budove sú úzke a majú vysoké prahy, je problematické vojsť do miestnosti s vozíkom. Dvere zavádzajú pri vchádzaní do miestnosti, sú ťažké.
- Pri jedálni nie je prístupné WC pre vozíčkarov a na fakulte je len jedna bezbariérová toaleta;
- strmé schody na G 127 - návrh na úpravu prístupu do miestnosti;
- do bufetu na prízemí nie bezbariérový prístup - sú tam schody;
- v budove na Štúrovej 9 je iba jeden vysoko poruchový výťah - mala by sa zabezpečiť jeho výmena alebo rekonštrukcia, aby sa odstránila časť poruchovosť;
- existujúce rampy/nájazdové plošiny nie sú bezpečné, akútne riešiť vstup cez hlavný vchod na Gondovej (nefunkčná provizórna rampa);
- v jedálni/bufete chýba špeciálna celiatická strava;
- požiadavka zaviesť gastrolístky, aby sa mohli zamestnanci, ktorí potrebujú diétu, stravovať v stravovacích zariadeniach, kde ponúkajú diétnu stravu;
- zamestnanci, ktorí sa z dôvodu diéty stravujú sami, nemajú možnosť zohriať si na pracovisku jedlo;
- často pokazený výťah na Štúrovej 9.

Jesseniova lekárska fakulta UK

- Nie je vyznačené miesto na parkovanie pre invalidov;
- návrh na vyhradenie vhodného parkovacieho miesta pre invalidov a jeho označenie;
- akademický informačný systém AIS2 je len čiastočne prístupný;
- v jedálni/bufete nie je zabezpečené diétne stravovanie/ záujem o diétne stravovanie v jedálni/bufete.

Lekárska fakulta UK

- V jedálni/bufete nie je zabezpečené diétne stravovanie/ záujem o diétne stravovanie v jedálni/bufete.

Právnická fakulta UK

- Rampy/nájazdové plošiny v budovách sú príliš strmé;
- stravovacie zariadenia (jedáleň, bufet) nie sú prístupné pre vozíčkarov;
- pri jedálni nie je prístupné WC pre vozíčkarov;
- pre ťažko chodiacich by boli vhodné zábradlia popri schodoch v starej budove;
- zabezpečiť bezbariérový vstup do jedálne;
- v jedálni/bufete nie je zabezpečené diétne stravovanie/ záujem o diétne stravovanie v jedálni/bufete.

Prírodovedecká fakulta UK

- Chýbajú zábradlia pri niektorých schodoch a rampách (napr. pri aulách CH1 a B1);
- niektoré rampy sú značne strmé;
- klzká podlaha;
- žiadny z výťahov nemá automatické otváranie dverí;
- chýba možnosť diétného stravovania v bufete;
- vybudovať viac bezbariérových toaliet;
- osvetlenie chodieb na fotobunku;
- v budovách k schodom dobudovať rampy so zábradlím;
- pri existujúcich schodoch a rampách namontovať zábradlie, tam kde nie je;
- upraviť - zrenovovať výťahy, aby boli plne bezbariérové (mali aj automatické otváranie dverí);
- viac parkovacích miest pre invalidov;
- nie je sprístupnený vchod do budovy z bočnej strany smerom k parkovisku, kde sú vyhradené miesta pre invalidov;
- v jedálni/bufete nie je zabezpečené diétne stravovanie/ záujem o diétne stravovanie v jedálni/bufete.

Záver

V rámci prieskumu boli identifikované viaceré problémy týkajúce sa prístupnosti prostredia na UK a načrtnuté podnety na ich odstránenie. Podnety zamestnancov možno zhrnúť do nasledovných oblastí:

1. Architektonické bariéry

Súčasti UK by mali v záujme zlepšenia podmienok a zvýšenia prístupnosti prijať niektoré opatrenia:

- Riešiť vyhradené miesta na parkovanie pre invalidov v bezprostrednej blízkosti pri bezbariérovom vstupe do budovy.
- Zabezpečiť bezbariérové (adaptované) WC na fakulte/ internáte, v prípade väčších komplexov vybudovať bezbariérové WC v každej budove (rôzna výška).
- Postupne odstraňovať bariéry pri vstupe do budovy a do jednotlivých miestností v budovách:
 - preklenutie schodov, zníženie, resp. odstránenie prahov;
 - keďže niektoré schodiská a rampy v budovách nemajú zábradlia, je potrebné k nim z dôvodu bezpečnosti dobudovať zábradlia alebo držadlá, ktoré by mali byť po oboch stranách;
 - rampy by mali mať odporúčaný sklon, pretože niektoré sú veľmi strmé a pohyb osoby na invalidnom vozíku po nich je bez cudzej pomoci nebezpečný;
 - dôležitá z hľadiska bezpečnosti je aj ich protišmyková úprava povrchu rámp.
- V rámci plánovaných rekonštrukcií je potrebné riešiť výťahy. Mnohé sú staré, veľmi poruchové, pre osoby na vozíku bez cudzej pomoci nepoužiteľné. Častou chybou na UK je, že **ani nové výťahy nespĺňajú pravidlá prístupnosti**, nezodpovedajú požiadavkám stavebnej vyhlášky (vysoko umiestnené ovládacie panely, chýbajúce alebo nesprávne umiestnené označenia reliéfnym písmom, chýba zvukový signál, poschodia nie sú hlásené, a pod.).

Odporúčenie pre vedenie UK/ fakúlt a internátov:

V rámci plánovaných rekonštrukcií a nových stavieb je potrebné dôsledne dodržiavať požiadavky platnej legislatívy na zabezpečenie prístupnosti budov v rezorte vzdelávania. Na tento aspekt je potrebné pamätať už pri tvorbe stavebných plánov, ale i pri kolaudáciách. V zmysle zákona o vysokých školách¹ a vyhlášky č. 458/2012² majú študenti so špecifickými potrebami nárok na prístupné prostredie pri štúdiu.

Nerešpektovanie legislatívnych predpisov pri stavbách a rekonštrukciách v praxi znamená potrebu dodatočných úprav, časových, humánných a finančných investícií.

¹ §100 ods. 1 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

² Vyhláška MŠVVŠ SR č. 458/2012 Z. z. o minimálnych nárokoch študenta so špecifickými potrebami

2. Prístup k informáciám, komunikačné bariéry

Pre niektorých zamestnancov so zrakovým postihnutím a zdravotným oslabením informačný systém AIS2 nie je plne prístupný, preto by sa mal optimalizovať tak, aby bol aj plne prístupný pre každého používateľa.

Dôležitým a opakovaným podnetom od respondentov z niektorých fakúlt je požiadavka na zlepšenie komunikácie vedenia súčastí UK s pracoviskami, na odstránenie subjektivismu pri riešení problémov na fakulte. Zamestnanci by uvítali širší priestor pre vlastné iniciatívy smerom k zvyšovaniu prístupnosti a odstraňovaniu existujúcich bariér akademického prostredia.

3. Diétne stravovanie

Väčšina zamestnancov, ktorí sa zapojila do prieskumu, prejavila záujem o diétne stravovanie, ktoré však nie je na viacerých fakultách zabezpečené. Jednotlivé súčasti, ktoré nemajú v jedálni/bufete zabezpečené diétne stravovanie, by pre svojich zamestnancov mali zabezpečiť možnosť diétne sa stravovať v jedálni/bufete, prípadne vytvoriť podmienky, aby si diétne jedlo mohli zamestnanci zabezpečiť v náhradných zariadeniach - poskytnutím gastrolístkov, ktoré sú všeobecne platné v SR.

Významnou podporou pre mnohých zamestnancov je možnosť uskladniť si prinesené diétne jedlo v chladničke a v prípade potreby si ho na pracovisku aj zohriať. Táto požiadavka opakovane zaznieva nielen z radov zamestnancov so zdravotným postihnutím, ale aj tých, ktorí z rôznych dôvodov uprednostňujú vlastnú stravu.

Správu vypracoval: Mgr. Pavol Škojec
jún 2014

Tento dokument bol vypracovaný v rámci rozvojového projektu „Identifikácia bariér v prístupe k vysokoškolského vzdelaniu na Univerzite Komenského“ financovaného aj z prostriedkov štátneho rozpočtu z kapitoly Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. Názory a stanoviská v tomto dokumente sú názormi jeho autorov a nevyjadrujú stanoviská Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky.